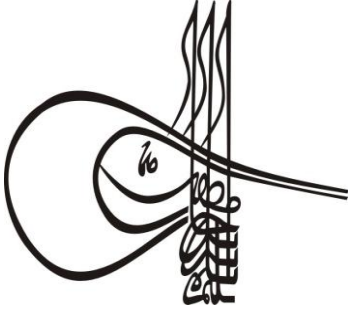

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic

Volume 11/3 Winter 2016, p. 345-370

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9246>

ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Article Info/Makale Bilgisi

✍ Received/Geliş: 06.02.2016

✓ Accepted/Kabul: 20.03.2016

✍ Referees/Hakemler: Doç. Dr. Ebru OĞUZ –

Doç. Dr. Murat ÖZDEMİR

This article was checked by iThenticate.

OKUL GÜVENLİĞİNİN SAĞLANMASINDA NÖBETÇİ ÖĞRETMEN UYGULAMASINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ*

*Ayşe AYYILDIZ** - Uğur AKIN****

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, okul güvenliğinin sağlanmasında nöbet uygulaması ile ilgili öğretmen görüşlerini belirlemektir. Nitel yöntemin kullanıldığı araştırma durum çalışması olarak desenlenmiştir. Çalışma grubunu, 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Amasya ili merkez ortaokullarında görev yapmakta olan 17 erkek ve 13 kadın olmak üzere 30 öğretmen oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış ve elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucu elde edilen bulgulara göre öğretmenler güvenli okulu, öğrencilerin ve personelin huzur içerisinde çalıştığı, öğrenci ve çalışanların güvende olduğu ve korku ve endişenin olmadığı, öğrenci, öğretmen ve çalışanların sağlık ve can güvenliğini koruyabilecek donanıma sahip, fiziksel ve sosyal koşulları eğitim-öğretime uygun olan okul olarak tanımlamışlardır. Okul güvenliğini sağlamada nöbet uygulamasının önemli bir yeri olduğunu ifade eden öğretmenler; nöbet görevinin öğrencilerin kaza geçirme ve yaralanma risklerini azalttığını belirtmişlerdir. Diğer taraftan, öğretmenler nöbet uygulamasının öğrencilerde sürekli gözetlenme hissi ile baskı ve tedirginlik hissi oluşturabileceğini ifade etmişlerdir. Ayrıca nöbet uygulamasının öğretmenleri hem fiziksel hem de psikolojik olarak yorduğu ve buna bağlı olarak performanslarının düştüğü elde edilen bulgular arasındadır. Nöbet uygulamasının iyileştirilmesi adına neler yapılabileceği ile ilgili önerilerde öğretmenler, Milli Eğitim Bakanlığı'nın nöbet karşılığı öğretmene ücret vermesi gerektiğini, nöbet görevi için öğretmen dışında kişilerin görevlendirilmesi ve nöbet uygulamasıyla ilgili seminer veya hizmetiçi eğitim kursları düzenlemesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Okul yönetiminin yapması gerekenler ile ilgili öneriler; bütün sorumluluğu öğretmenin üzerine yıklmaması, gerekli fiziki

* Bu çalışma Ayşe Ayyıldız tarafından Yrd. Doç. Dr. Uğur Akın danışmanlığında Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde 2015'te tamamlanan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Öğretmen-MEB, El-mek: ayse_ayyildiz@windowslive.com

*** Yrd. Doç. Dr. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi, El-mek: akinuur@gmail.com

önlemlerin alınmasını sağlaması, nöbet tutan öğretmenlerin takibini iyi yapması, nöbet tutan öğretmenin ders yoğunluğunu ayarlaması, ödül sistemi uygulaması ve nöbet tutulan yerlerde birden fazla öğretmen görevlendirmesi konusunda olmuştur. Öğretmenlerin yapması gerekenler ise nöbetinde hassas davranması ve görevini hakkıyla yerine getirmesi olarak ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul, okul güvenliği, nöbetçi öğretmen

THE ROLE OF TEACHERS ON DUTY IN ENSURING SCHOOL SAFETY

ABSTRACT

The purpose of this research is to determine the teachers' opinions on the duty teacher application in ensuring school safety. Qualitative method was preferred and the research was designed as a case study. Study group consisted of 30 teachers including 17 male and 13 female teachers who work in the central province of Amasya secondary schools at 2014-2015 academic year. Data were collected via semi-structured interview form and analyzed through content analysis. According to the findings, teachers defined the safe school as a school that students and staff work in peace, live in safe without fear and anxiety and the school has the equipment that provide health and life safety of students, teachers and workers and also physical and social conditions suit the education. Teachers who expressed the importance of duty of care in ensuring school safety, pointed out that duty of care can reduce the risks of the students' injuries and accidents. On the other side, teachers indicate that duty of care can cause pressure, uneasiness and the feeling of supervised by others on students. Also, findings show that duty of care can cause both physical and psychological fatigue on teachers and according to this fatigue, teachers performance may fall. Recommendations of the teachers on what can be done to improve duty of care are; Ministry of National Education have to give extra payment to teachers for their duty of care, the duty is given other persons except teachers and it is necessary to prepare seminars and in-service training course about duty of care of teachers. The recommendations that school management have to do is; not to give all the responsibilities on teachers, to take necessary physical precautions, to supervise the teachers on duty carefully, to adjust the intensity of the lessons of the teachers on duty, to apply the award system and to assign more than one teacher for the places that the teacher is on duty. The recommendations that the teachers have to do are; to be sensitive about his/her duty and do his/her best to fulfill the duty.

STRUCTURED ABSTRACT

Introduction

The problem of safety at schools is one of the most important education problems not only in Turkey but also in all the developed countries. Most countries in the world are interested in safe schools' contributions on suitable learning environment for students. School safety is not the safety of only school but also the safety of the way

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/3 Winter 2016

between school and home, the safety of inside the school and the safety of class.

Most researches show that students injure themselves in the accidents at the school services, in school corridors, classes, laboratories and canteens. So school management and especially headmasters of the schools must ensure the safe environment for students at school. This duty of headmasters is pointed out at Secondary School Regulations of National Ministry of Education and this regulation shows that headmasters of the schools have the responsibilities of supplying safe environment for students and other staffs in schools.

In Turkey, students' safety is not only in danger at breaks but also they are in danger at the long lunch break time. So school management also has the responsibilities of protecting students from the accidents at the lunch breaks. In Turkey, to protect the students from the accidents there is a system of teachers on duty. Each teacher of the school must be on duty one day in weekdays and she/he wander around the classrooms at breaktime and she/he tries to protect the students from the accidents and injuries. The rules about this application are stated at the National Ministry of Education Primary School Regulations.

Purpose

The purpose of this research is to determine the teachers' opinions on the duty of care in ensuring school safety. The following questions are asked within the framework of this aim.

- How do the teachers define the safe school?
- What are the opinions of teachers about how to ensure safety at schools?
- According to the teachers, what is the importance of the duty application to ensure the safe school environment?
- What are the opinions of the teachers on the positive side of the duty application?
- What are the opinions of the teachers on the negative side of the duty application?
- What are the events that teacher experience during their duty?
- What are the recommendations of teachers to make the duty application better?

Method

The research was conducted through qualitative research method and designed as a case study. In this qualitative study maximum sampling method was used in order to determine the participants. In this research, to collect data semi-structured interview technique was used and the interview questions were prepared based on the literature by taking the lower purpose of the problem into the consideration and taking the experts opinions, data were analyzed through the content analysis method. The working group consists of 30 teachers including 17 male and 13 female who work in 10 of the central province of Amasya secondary schools at 2014-2015 academic year.

There has been many researches about safe school and the duty of teachers (Alp, 2012; Dönmez, 2001; Gündoğdu, Saracaloğlu, Altın, & Üstündağ, 2015; Işık, 2004; Ramsay & Shorten, 1996; Skiba ve Peterson, 1999) but it hasn't been encountered the research about the duty of care application in ensuring school safety. It is considered that this research can contribute the literature about the safe schools. Researches show that teachers do not know tasks about the duty of care application that mentioned in regulations and the legal responsibility about the duty of care. Therefore, sometimes teachers are hampering their duties. This research is important to increase the awareness level of duty teachers to provide students safe school environment.

Results, Discussion and Recommendations

In the findings, teachers defined the safe school as a school that students and staff work in peace, live in safe without fear and anxiety and the school has the equipment that provide health and life safety of students, teachers and workers and also physical and social conditions suit the education. Teachers who expressed the importance of duty of care in ensuring school safety, pointed out that duty of care can reduce the risks of the students' injuries and accidents. On the other side, teachers indicate that duty of care can cause pressure, uneasiness and the feeling of supervised by others on students. This may cause the lack of self esteem for students.

Teachers think that safety in schools cannot be ensured only by teachers also there should be police officers, guards and may be educated persons about this duty can help the teachers about duty of care. Also making necessary physical changes in schools can help ensuring school safety. According to the teachers, duty of care ensure the discipline and regularity at schools, also the materials of the schools can be protected. Teachers who attended this research think that they get very tired both physically and also psychologically while they are on duty. So their performance is getting lower. In the findings about the negative events that teachers live when they are on duty, teachers indicate that, the bad events are because of the students' carelessness, unconsciously behavior and fighting with each other and also some incidents are because of school physical condition, some are because of the factors that are outside the school.

Recommendations of the teachers on what can be done to improve duty of care are; Ministry of National Education have to give extra payment to teachers for their duty of care, the duty is given other persons except teachers and it is necessary to prepare seminars and in-service training course about duty of care of teachers. The recommendations that school management have to do are; not to give all the responsibilities on teachers, to take necessary physical precautions, to supervise the teachers on duty carefully, to adjust the intensity of the lessons of the teachers on duty, to apply the award system and to assign more than one teacher for the places that the teacher is on duty. The recommendations that the teachers have to do are; to be sensitive about his/her duty and do his/her best to fulfill the duty.

Based on the findings of the research the following recommendations are developed.

Turkish Studies

- There is a big responsibility on teachers when they are on duty alone. So there should be guards, police officers and educated persons about duty of care can help the teachers about this duty.

- Most teachers don't know anything about the lawful responsibilities about this duty so Ministry of Education should prepare in-service training courses and seminars to raise the awareness of the teachers about this duty. Also extra payment can be given teachers for this duty because up to now there isn't any payment for this duty.

- Because teachers get tired both physically and also psychologically while they are on duty, the school management should take all the necessary precautions to make the school safe. Also school management should place more than one teacher for one area.

As a result, improvements can be done to make the duty of care system better and there can be staff to help the teachers when it is necessary.

Keywords: School, school safety, teachers on duty

Giriş

Okul, belirlenmiş eğitim amaçları doğrultusunda hareket eden, mesleğinde ve alanında uzmanlaşmış kadrolar aracılığı ile eğitmek istediği öğrencilere programlı ve sistemli olarak bilgi ve beceri aktarımı gerçekleştiren ve kamu kontrolü altında işleyen bir örgüttür (Ada ve Ünal, 1999). İçinde bulunduğumuz bilgi çağında okullardan daha yaratıcı ve etkili olmanın yanında çok yönlü gereksinimlere de yanıt vermesi beklenmektedir (Helvacı ve Çetin, 2012). Okulların, çocukların ilk defa aile ortamının dışına çıkarak başkalarıyla sıkı ilişki kurduğu, toplum içine girdiği, yeni arkadaşlar edindiği ve daha fazla fiziksel etkinlikte bulunduğu yerler olduğu (Ergüder, 2004) düşünüldüğünde, bu gereksinimlerden belki de en önemlisi, çocukların bu örgütlerde sağlıklı ve güvenli bir şekilde eğitim görmeleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunu sağlamanın önemli yollarından biri okullarda her yönden güvenli bir ortamın oluşturulmasıdır.

Son yıllarda, bütün gelişmiş toplumlarda okul güvenliği önemli bir sorun haline gelmiş ve bu konudaki duyarlılık giderek artmıştır. Bu konu, sadece Türkiye'nin değil, tüm gelişmiş ülkelerin önemli eğitim sorunlarından biri olmuştur (Memduhoğlu ve Taşdan, 2007). Bu nedenle dünyanın birçok ülkesinde, okul güvenliğinin öğrenmeyi kolaylaştıran uygun ortamların sağlanmasındaki rolü üzerine büyük bir ilgi söz konusudur. Bu şekildeki bir öğrenme ortamının öğrencilerin ihtiyacını karşılayacağı ve böylece öğrencilerin kendi potansiyellerini geliştirme fırsatı bulacağı (Wortman ve Leftus, 1988), fakat güvensiz bir eğitim ortamının öğretmen ve öğrencilerde büyük bir tehdit ve kaygıya neden olacağı, okullara ve eğitim sistemine de zararlar vereceği (Bushweller, 2001) düşünülmektedir (Akt. Mwale, 2006).

Okul güvenliği veya güvenli okul hakkında çeşitli tanımlar yapılmıştır. Güven (2002), okul güvenliğini öğrenme için okulda uygun ve verimli bir ortamın oluşturulması olarak tanımlamıştır. Bucher ve Manning (2005) ise güvenli okulu, okul ikliminin olumlu iletişim ve kişisel gelişimi teşvik ettiği yerler olarak betimlemiştir. Buna göre okullar; öğrenci, öğretmen, okul yönetimi, personel ve okula gelen ziyaretçilerin okulun eğitim misyonu ile uyumlu biçimde olumlu ve tehditkâr olmayan davranışlarla iletişim kurmalarına olanak sağlanan yerlerdir. Kısaca okul güvenliği; öğrenci, öğretmen ve okulda bulunan diğer personelin okul içinde ve çevresinde barış ve huzur içerisinde zihinsel ve duygusal olarak sağlıklı bir şekilde yaşamaları olarak kabul edilebilir.

Okul güvenliği sadece okul ortamının güvenliği ile sınırlı değildir. Okul güvenliği, çocuğun ya da diğer okul personelinin okula gitmek amacıyla evinden ayrılmasından başlayarak

tekrar evine gelinceye kadar geçen tüm aşamaları kapsamaktadır. Bu aşamalar; okul ile ev arasındaki güvenlik, okul içindeki güvenlik ve sınıfta güvenlik olmak üzere üç temel alandan oluşmaktadır (Işık, 2004). Yapılan araştırmalar çocukların okul içinde ve çevresinde, okula geliş ve eve gidişlerde oldukça fazla kaza yaşadığını göstermektedir. Çocuklar okul taşıtlarında, okula geliş ve gidişlerde, koridorda, spor odalarında, sınıfta, atölye ve laboratuvar, kantin gibi alanlarda pek çok tehlikeyle karşı karşıya kalmaktadırlar (Ayvaz ve diğerleri, 2009; akt. Erkal ve Yertutan, 2010).

Özer ve Dönmez (2013) okul güvenliğinin eğitim-öğretimin okullarda sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilmesinin önemli koşullarından biri olduğunu ve öğrencilerin hem fiziksel hem de ruhsal açıdan güvenliğinin sağlanması için okulun tüm paydaşlarına görev düştüğünü ancak sorumluluğun büyük ölçüde okul yöneticisine ait olduğunu ifade etmektedir. Yörük ve Sağban (2012) da başarılı bir eğitim ortamının sağlanmasında birçok faktörle birlikte okul yönetiminin ve yöneticisinin önemli bir rolü olduğunu, hatta okul yöneticisinin liderlik özelliklerinin öğretmenlerin okula karşı olan tutumlarını etkilediğini bunun sonucunda öğrencilerin başarısının da etkilendiğini belirtmektedir. Öğrencilerin kendilerinden, diğer öğrencilerden ya da çevreden kaynaklanan şiddet, saldırganlık, alkol, uyuşturucu, cinsel taciz gibi istenmeyen davranışlara karşı korunmaları; trafik, yangın, sel, deprem gibi olaylara karşı can güvenliklerinin en üst düzeyde sağlanması okulun ve dolayısıyla okul yöneticilerinin en önemli görevlerinden biridir (Dönmez, 2001). Okul yöneticisinin Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nde belirtilen görevleri arasında bu görevi üzerinde durulmaktadır. Buna göre, öğrenciler ve okulda bulunan diğer personel için okulun fizikî şartlarından ve çevreden kaynaklanan olumsuz durumların iyileştirilmesi amacıyla koruyucu tedbirlerin alınmasını sağlamak okul yöneticisinin görevleri arasındadır. Öğrencilerin kurallara uymasını sağlamakla görevli personelin çalışmalarından da sorumludur.

Dunn (1999) okul yöneticilerinin fiziksel anlamda okul güvenliğinin artırılabilmesi için yapması gerekenleri; bahçeye ve okul binasına girişlerin denetlenmesi, okul ve sınıf mevcudunun azaltılması, programları düzenleyerek koridorlarda ya da olası tehlikeli yerlerde geçen zamanın en aza indirilmesi, yemek zamanlarında ve okul çıkışında öğrencilerin okulu terk etme düzeninin ayarlanması, okul çevresinin gözetlenmesi ve yerel polisle işbirliği içinde çalışarak okula gidiş-geliş güvenliğinin sağlanması olarak belirtmiştir (akt. Dönmez, 2001).

Okulda öğrenci güvenliğinin risk altında olduğu zaman dilimi sadece teneffüslerle sınırlı değildir, tam gün eğitim yapılan okullarda öğle arası teneffüslerinde de öğrenci güvenliği tehdit altındadır. Öğrencilerin bu zaman diliminde de korunması okul yönetiminin sorumlulukları arasındadır. Bu nedenle öğle arası ve teneffüs saatlerinde öğrenci güvenliğini sağlamak için Türkiye'de nöbetçi öğretmen sistemi uygulanmaktadır. Her bir öğretmen haftanın bir günü bu görevi yerine getirmekle yükümlüdür. Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 44. maddesinde öğretmenlere nöbet görevi verilmesi ile ilgili esaslar belirtilmektedir. Nöbetçi öğretmenin görevleri Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nde; okulun fiziki olarak eğitim-öğretime hazır olup olmadığını kontrol etmek, eksikliklerin giderilmesini sağlamak, beklenmedik olaylar için tedbir almak, okulun genel disiplin ve düzeninden sorumlu olmak, öğretmeni gelmeyen sınıfları kontrol altında tutmak ve kendine verilen görevleri yapmak olarak belirtilmiştir. Ramsay ve Shorten (1996), devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin kendi sorumluluklarında bulunan yerlerin düzen ve disiplinini sağlamakla görevli olduklarını belirtmiştir. Okulda güvenliği sağlamak için nöbetçi öğretmene oldukça fazla görev düşmektedir. Nöbetçi öğretmenin bu görevlerinin yanında nöbetçi olduğu gün boyunca derslerine de girmesi öğretmenler adına oldukça yorucu olmaktadır.

Öğretmenlerin nöbet görevi ile ilgili algılarını inceleyen bir araştırma, öğretmenlerin çoğunun nöbet görevini öğrencilerin okuldaki güvenliğini sağlamak olarak algıladıklarını göstermektedir. Fakat aynı araştırma sonucu öğretmenlerin görevlerini yeteri kadar yerine

getiremediğini göstermiştir. Öğretmenler, nöbet tuttıkları gün zarfında yeteri kadar dinlenemediklerini, psikolojik ve fiziksel olarak yorgunluk yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca, okulda çıkan kavgalar, dikkatsizlikten kaynaklanan yaralanmalar ve öğretmenlerin derslerine geç girmesi nöbet görevini daha da zorlaştırmaktadır (Gündoğdu, Saracaloğlu, Altın ve Üstündağ, 2015).

MEB, okullarda güvenliğin sağlanması için gerekli şartlardan biri olan nöbetçi öğretmen uygulaması görevlendirme usul ve esaslarını yönetmeliklerde ayrıntılı olarak açıklamıştır. Ayrıca, okulların nitelik ve güvenliğin artırılmasına yönelik çalışmalarda bulunmuştur. MEB ve İçişleri Bakanlığı arasında imzalanan “Okullarda Güvenli Ortamın Sağlanmasına Yönelik Koruyucu ve Önleyici Tedbirlerin Arttırılmasına İlişkin İşbirliği Protokolü” ile okullarda önleyici ve koruyucu rehberlik kapsamında güvenli eğitim ortamlarının oluşturulması ve muhtemel şiddet olaylarının önlenmesi amaçlanmıştır.

Okul güvenliğin sağlanması yalnızca Türkiye’de değil, birçok ülkede önem verilen konular arasındadır. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri’nde 1993 yılında okullarda ‘sıfır tolerans’ sistemi uygulamaya konulmuştur. Sıfır tolerans terimi küçüklüğüne bakılmaksızın bütün suçları cezalandırma politikasıyla ilgilidir. Fakat sıfır tolerans sisteminde küçük olaylar karşısında bile öğrencilerin cezalandırılması okul ve toplum arasında bölünmeye neden olmuş ve bu nedenle birçok eyalet bu uygulamada esnekliğe gitmiştir. Ayrıca sıfır tolerans uygulaması başladıktan dört yıl sonra yapılan araştırma sonuçları, sıfır tolerans politikasını uygulayan okulların böyle bir uygulaması olmayan okullara göre daha güvensiz durumda olduğunu göstermiştir (Skiba ve Peterson, 1999). ABD’de okulda çocuk suçluluğunun önlenmesi ile ilgili Program Geliştirme ve Değerlendirme Bürosu tarafından yapılan çalışmada; suçu önleme tekniklerini uygulayan okul öğrencilerinin suç işleme oranlarında bir düşme olduğu görülmüş ve bunun nedeni olarak okulun güvenliğin artırılması, çalışanların moralinin yüksekliği, okuldaki kuralların açık ve herkes tarafından anlaşılır oluşu ve etkili bir okul yönetimi uygulaması gösterilmiştir (Gottfredson, Ricket ve Advani, 1985; akt. Kepenekçi ve Özcan, 2000). Amerika’da geliştirilen güvenli okul plan ve projeleriyle birlikte Avustralya ve Avrupa’da da belirli okullara uyan, öğrenci ve öğretmeni güçlendiren, demokratik bir ortam oluşturan, bilgi güdümlü ve sadece bir öğrenciye değil okulun tamamına odaklanan plan ve projeler geliştirilmektedir (Bucher ve Manning, 2005).

Ögel, Tarı ve Eke’nin (2006) bulgularına göre, öğrenciler bekledikleri desteği okuldan görmedikleri zaman sosyal olarak istenen davranışları da göstermemekte ve bu durum güvenli bir okul oluşturmada önünde önemli bir engel oluşturmaktadır. Alp (2012), servis şoförlerinin eğitimsizliği, binaların eski olması, okul oyun alanlarının zemin maddelerinin uygun olmayışı, bahçenin farklı yaş gruplarına göre bölümlendirilmemesi, aydınlatmanın yeterli olmayışı, okul içinde ve dışında güvenlik kamerası eksikliği, okul tuvaletlerinin yaş gruplarına göre ayarlanmaması, laboratuvarlarda zararlı maddelerin açıkta olması gibi sıkıntıların okulda güvenlik sorununa neden olduğunu tespit etmiştir. Ögülmüş (2006), 1940’lı yıllarda okullarda yaşanan disiplin problemlerinin sakız çiğneme, sıraya girmeme, söz almadan konuşma, uygun olmayan giysilerle okula gelme gibi günümüze göre çok basit problemler olduğunu belirtmektedir. 1990’lara gelindiğinde ise okullarda silahlı okula gelme, okuldan kaçma, saldırı, uyuşturucu madde kullanımı gibi problemler sıklıkla karşımıza çıkmaya başlamıştır.

Okullarda istenen öğrenmenin gerçekleştirilmesi ve öğrencilerin kendi potansiyellerini geliştirebilmeleri için, okulun öğrenci, öğretmenler ve diğer personel açısından güvenli bir yer olması gerekir (Memduhoğlu ve Taşdan, 2007). Bu güvenli ortamın sağlanmasında okul yöneticileri başta olmak üzere birçok kişiye önemli görevler düşmektedir. Bunlardan birisi de nöbetçi öğretmenlerdir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, okul güvenliğinin sağlanması konusunda nöbetçi öğretmen uygulamasına ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesidir. Bu amaca ulaşmak üzere aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Öğretmenler güvenli okulu nasıl tanımlamaktadır?
- Öğretmenlerin okul güvenliğinin nasıl sağlanması gerektiğine yönelik görüşleri nelerdir?
- Öğretmenlere göre okul güvenliğinin sağlanmasında nöbet uygulamasının önemi nedir?
- Öğretmenlerin, nöbet uygulamasının olumlu yönlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
- Öğretmenlerin, nöbet uygulamasının olumsuz yönüne ilişkin görüşleri nelerdir?
- Öğretmenler nöbet sırasında ne gibi olaylar yaşamaktadır?
- Öğretmenlerin, nöbet uygulamasının daha etkili olabilmesine yönelik önerileri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmada, ilgi duyulan alan ve verilerin toplanmasında yararlanılan teknikler dikkate alınarak nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda amaç insan davranışlarını, içinde bulunduğu ortam içerisinde çok yönlü olarak anlamaya çalışmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 39). Nitel araştırmalarda psikolojik durumlar ve sosyal olaylar ile ilgili daha derinlemesine bilgi sağlanır. Geleneksel araştırma yöntemleri ile ifade edilmesi zor soruların cevaplanması için işlevsel bir araştırma yöntemidir. Araştırmacının verilere doğrudan ulaşmasının yanı sıra kısa zamanda daha derinlemesine çalışma yapma olanağı sağlamaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013). Araştırma bir durum çalışması biçiminde desenlenmiştir. Yin (2009), durum çalışmalarının (a) “neden” ve “nasıl” soruları yanıtlanmak istendiğinde, (b) araştırmacıların olaylar üzerinde kontrolünün sınırlı olduğu durumlarda ve (c) gerçek yaşamın içindeki güncel bir fenomenle ilgilenildiğinde tercih edildiğini belirtmektedir. Bu araştırmada amaç, okul güvenliğinin sağlanmasında uygulanmakta olan nöbetçi öğretmen uygulamasına yönelik öğretmen görüşlerini derinlemesine ele almak olduğu için nitel araştırma yöntemi ve durum çalışması deseni tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Bu çalışma 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Amasya ili merkez ortaokullarında gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunda 30 öğretmen yer almaktadır. Çalışma grubunun seçilmesinde nitel araştırma geleneği içinde ortaya çıkmış olan amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme tercih edilmiştir. Maksimum çeşitlilik örneklemesinde amaç görece olarak küçük fakat araştırma hakkında bilgi verebilecek bireylerin çeşitliliğini yansıtan bir çalışma grubu oluşturmaktır. Ayrıca maksimum çeşitliliğe bağlı örneklem oluşturmakla, çeşitlilik gösteren durumlar arasında ortak ve paylaşılan olgular olup olmadığını bulmak ve bu çeşitliliğe göre problemin farklı boyutlarını ortaya koymak amaçlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 108). Çalışma grubunda çeşitliliği sağlamak amacıyla farklı yaş gruplarında, cinsiyetlerde ve farklı kıdemlere sahip öğretmenlere ulaşılmıştır. Ayrıca nöbet görevi ile ilgili öğretmen görüşlerini etkileyebileceği düşünülen bir değişken olarak, hem ilk yardım eğitimi alan hem de almayan öğretmenlere ulaşılmaya çalışılmıştır. Veriler, farklı yapıdaki okullardaki durumu yansıtabilmek üzere 10 farklı okulda görev yapan öğretmenlerden toplanmıştır. Katılımcılara ait bilgiler Tablo 1’de betimlenmiştir.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/3 Winter 2016

Tablo 1. Çalışma Grubunda Bulunan Öğretmenlere Ait Demografik Veriler

Değişken	Kategori	N
Yaş	30 yaş ve altı	4
	31-35	14
	36 ve üstü	12
Cinsiyet	Kadın	13
	Erkek	17
Kıdem	10 yıl ve altı	13
	11-15 yıl	10
	16 yıl ve üstü	17
İlkyardım Eğitimi Alma Durumu	Evet	21
	Hayır	9
TOPLAM		30

Tablo 1’de görüldüğü gibi katılımcıların 13’ü kadın, 17’si erkektir. Araştırmaya 30 yaş ve altında 4 öğretmen, 31-35 yaş arası 14 öğretmen ve 36 yaş ve üstü 12 öğretmen katılmıştır. Kıdem değişkenine bakıldığında ise 10 yıl ve altı 13 öğretmen, 11-15 yıl arası 10 öğretmen ve 15 yıl ve üstü 17 öğretmenin çalışma grubunda yer aldığı görülmektedir. Katılımcılardan 21’i ilkyardım eğitimi almış, 9 öğretmen ise ilkyardım eğitimi almamıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak hem daha önce hazırlanan soruları sorabilmek hem de katılımcılardan konu hakkında derinlemesine daha ayrıntılı bilgi edinebilmek için ek sorular da yöneltebilmek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunda yer alan sorular konu hakkında alan yazın taraması yapıldıktan sonra hazırlanmıştır. Bunun yanında araştırmacıların uygulamada gördükleri ve konunun anlaşılmasına katkı sağlayacağı düşünülen sorunlar da soruya dönüştürülerek görüşme formuna eklenmiştir. Bu biçimde oluşturulan görüşme sorularının anlaşılabilirliğinin test edilmesi amacıyla beş öğretmen ile ön görüşme yapılmıştır. Ardından uzman görüşü alınmış ve sorular hem ön görüşme hem de uzman görüşlerine dayalı olarak düzenlenmiştir. Bu süreçte görüşme formundaki bazı soru ifadeleri düzenlenerek sondalar ilave edilmiştir. Son olarak tekrar uzman görüşü alınarak forma son şekli verilmiştir. Görüşme formunda toplam yedi soru bulunmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada, nöbetçi öğretmen görüşme formu kullanılmış ve elde edilen veriler nitel veri analizlerinden içerik analiziyle değerlendirilmiştir. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği biçimde düzenleyerek yorumlamaktır. İçerik analizinde ilk aşama verilerin kodlanmasıdır. Diğer bir ifadeyle elde edilen verilerin incelenerek anlamlı bölümlere ayrılması ve her bölümün kavramsal olarak ne anlam ifade ettiğinin bulunmasıdır. İkinci aşama, kodları belirli kategori altında toplayabilen temaların bulunması, üçüncü aşama verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenmesi ve son aşama ise bulguların yorumlanmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Görüşmeyi kabul eden öğretmenler ile çalıştıkları okullarda yüz yüze görüşme yapılmıştır. Kabul eden katılımcılardan ses kaydı alınmış, ses kaydını kabul etmeyen katılımcıların cevapları not alma tekniğiyle kayıt altına alınmıştır. Öğretmenler ile yapılan görüşmeler ortalama 600 dakika sürmüştür. Bilgisayar ortamında yazılı hale getirilen veriler alıntılarla desteklenerek yorumlanmıştır. Bulguların sunulması sırasında katılımcı öğretmenler Ö1 – Ö30 (Öğretmen 1 – Öğretmen 30) biçiminde kodlanmıştır. Katılımcıların verdiği cevaplar dört aşamada analiz

Turkish Studies

edilmiştir. Bu aşamalar; verilerin kodlanması, temaların bulunması, verilerin kodlara ve temalara göre organize edilmesi ve tanımlanması ve son olarak bulguların yorumlanmasıdır.

Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Araştırmanın ve veri analizi sürecinin geçerlik ve güvenirliliğini sağlamak için bir dizi çalışma yürütülmüştür. Araştırmanın geçerliğini arttırmak için toplanan veriler ayrıntılı bir şekilde rapor edilmiştir. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmenlerden doğrudan alıntı yapılarak geçerlik artırılmaya çalışılmıştır. Yüz yüze görüşmeler yapılarak konu hakkında ayrıntılı bilgi toplama, elde edilen bulguların doğrulanması için alana geri gidebilme ve ek bilgi toplama olanağı elde edilmesi de geçerliği artırmaktadır. Araştırma sonuçlarının benzer ortamlara genellenebildiği düşünüldüğünde dış geçerliğinin olduğu söylenebilir (bkz. Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Güvenirlik çalışmaları kapsamında alanda uzman başka bir araştırmacıya elde edilen ham veriler verilerek temalar oluşturması istenmiş ve bunun sonucunda uzman ile araştırmacının oluşturduğu temaların birbiri ile büyük oranda örtüştüğü görülmüştür. Yine güvenirliliğin sağlanması için araştırmacı öncelikle kendi konumunu (öğretmen olma ve nöbet tutma) açık hale getirmiştir. Bunun yanında araştırmaya katkıda bulunan bireyler açık bir biçimde tanımlanmıştır. Ayrıca elde edilen verilerin analizinde kullanılan kavramsal çerçeve ve varsayımlar tanımlanmıştır. Son olarak veri toplama ve analiz yöntemleriyle ilgili ayrıntılı açıklamalar yapılarak güvenilirlik artırılmaya çalışılmıştır.

Bulgular

1. Güvenli Okul Kavramına İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında öğretmenlere ilk olarak “güvenli okul” kavramından ne anladıkları sorulmuştur. Bu soruya ilişkin içerik analizi sonuçları Tablo 2’de betimlenmiştir.

Tablo 2. Güvenli Okul Kavramı

Temalar	Kategoriler	f
Tüm tedbirlerin alınması (f=16)	Öğrenci, öğretmen ve diğer personele gelebilecek zararlara karşı bütün tedbirlerin alınmasıdır (Ö1, Ö2, Ö8, Ö24, Ö25, Ö26, Ö27)	7
	Çocukların tehlikelerden uzak eğitim almasıdır (Ö9, Ö22, Ö23, Ö24, Ö29, Ö30)	6
	Tehlikelere karşı okul idaresi ve öğretmenlerin işbirliği içinde çalışmasıdır (Ö7, Ö18, Ö21)	3
Huzurlu bir ortam (f= 12)	Öğrencilerin ve okulda çalışan personelin huzur içerisinde çalıştığı yerdir (Ö6, Ö10, Ö11, Ö12, Ö19, Ö28)	6
	Öğrenci ve çalışanların güvende olmasıdır (Ö5, Ö12, Ö17, Ö19, Ö20, Ö28)	6
	Korku ve endişenin olmadığı okuldur (Ö6, Ö8, Ö28)	3
Donanımlı okul (f= 10)	Öğrenci, öğretmen ve çalışanların sağlık ve can güvenliğini koruyabilecek donanıma sahip olmasıdır (Ö3, Ö4, Ö13, Ö15, Ö20)	5
	Okulun fiziksel ve sosyal koşullarının uygun olmasıdır (Ö9, Ö13, Ö14, Ö16, Ö30)	5

Tablo 2’de görüldüğü gibi, öğretmenlerin güvenli okul kavramına ilişkin görüşleri tüm tedbirlerin alınması (f= 16), huzurlu bir ortam (f= 12) ve donanımlı okul (f= 10) olmak üzere üç tema altında toplanmaktadır.

Güvenli okulu tüm tedbirlerin alınmasıyla ilişkilendiren öğretmenlerin büyük kısmı okul güvenliğini öğrenci, öğretmen ve diğer personele gelebilecek zararlara karşı bütün tedbirlerin alınması olarak tanımlamışlardır (f= 7). Bazı öğretmenlere göre güvenli okul, çocukların tehlikelerden uzak eğitim aldığı yer (f= 6), bazılarına göre ise tehlikelere karşı okul idaresi ve

öğretmenlerin işbirliği içinde çalışmasıdır (f=3). Öğretmenlerin bu temayla ilgili görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

“Öğrenci ve öğretmen açısından tehlike oluşturabilecek durumların ortadan kaldırılması. Tehlikelerden ve risklerden arındırılmış ortamdır.” Ö: 23

“Güvenli denildiğinde tabi ki can ve mal güvenliği geliyor aklı. Ancak, güvenli okul denildiğinde aklıma; tehlikelerden, sağlıksız ürünlerden, art niyetli insanlardan ve kaza ihtimallerinden arındırılmış bir okul geliyor.” Ö: 26

Huzurlu bir ortam teması altında öğretmenler güvenli okulu, öğrencilerin ve okulda çalışan personelin huzur içerisinde çalıştığı (f= 6), öğrenci ve çalışanların güvende olduğu (f= 6) ve korku ve endişenin olmadığı okul (f= 3) olarak tanımlamışlardır. Okul güvenliğini huzurlu bir ortam olarak tanımlayan öğretmenlerin görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Öğrenci ve öğretmenlerin daha huzurlu, rahat bir ortamda dersini işleyebilmesi ve okula gelmek istemesidir. Güvenli okul, öğrenci ve öğretmenin korkmadan gittiği okuldur.” Ö: 6

“Okul güvenliği, çocukların ve öğretmenlerin kendilerini huzurlu ve rahat hissettikleri ortamdır” Ö: 10

“Öğrencilerin ve öğretmenlerin her yönden koruma altında olduğu, kimseye hiçbir yönden zarar gelmeyeceği ve öğrencilerin korkusuzca okul birimlerinde dolaşabildiği ortamdır.” Ö: 20

Donanımlı okul teması altında öğretmenler güvenli okulun, öğrenci, öğretmen ve çalışanların sağlık ve can güvenliğini koruyabilecek donanıma sahip (f= 5), fiziksel ve sosyal koşulları eğitim- öğretime uygun (f= 5) olan okul olduğunu ifade etmişlerdir. Buna yönelik bazı görüşler şu şekildedir:

“Özellikle öğrencilerin güvenli ve sağlıklı bir ortamda eğitim görmeleri diyebiliriz. Okulun fiziki şartlarının, öğrencilerin güvenli bir şekilde eğitim görmesi için elverişli olmasıdır.” Ö: 4

“Kapıda güvenlik görevlisi olan, çevre duvarları yüksek, izinsiz geçişe izin vermeyen, okul içinde en az bir sağlık personeli ve ona ait gerekli sağlık malzemeleriyle donatılmış oda bulunan, iyi bir rehberlik servisi olan, yetkinin öğretilmekte olduğu ve öğretmenlerin en basit olayda bile aşagılanmasının önlenildiği bir ortamdır.” Ö: 13

2. Okul Güvenliğinin Nasıl Sağlanması Gerektiğine İlişkin Bulgular

Öğretmenlere okul güvenliğinin nasıl sağlanacağına ve bu süreçte kimlerin görev alması gerektiğine yönelik görüşleri sorulmuştur. Yanıtlar içerik analizine tabi tutulmuş, sonuçlar Tablo 3'te özetlenmiştir.

Tablo 3. Okul Güvenliğinin Sağlanması ve Bu Süreçte Görev Alması Gerekenler

Temalar	Kategoriler	f
Güvenlik kadrosu (f= 30)	Güvenlik görevlisi ve nöbetçi öğretmenle sağlanmalıdır (Ö13, Ö14, Ö19, Ö22, Ö24, Ö25, Ö27, Ö30)	8
	Tüm eğitim kadrosunun işbirliğiyle sağlanmalıdır (Ö1, Ö2, Ö3, Ö7, Ö12, Ö16, Ö17, Ö28)	8
	Sadece güvenlik görevlisi veya polis ile sağlanmalıdır (Ö6, Ö9, Ö10, Ö11, Ö15, Ö20, Ö21, Ö29,	8
	Güvenlik eğitimi almış kişilerce sağlanmalıdır (Ö8, Ö18, Ö23, Ö26)	4
	İdari kadronun gerekli tedbirleri almasıyla sağlanmalıdır (Ö5, Ö6)	2
Fiziksel düzenlemeler (f= 6)	Gerekli fiziki (kullanılan araç gereç açısından) düzenlemeler yapılmalıdır (Ö1, Ö4, Ö15, Ö18, Ö28)	5
	Okulun projesinde güvenlik dikkate alınmalıdır (Ö4)	1

Turkish Studies

Tablo 3’de görüldüğü gibi, öğretmenlerin önemli bir bölümü okul güvenliğinin güvenlik kadrosu ile sağlanabileceğini düşünürken ($f= 30$), diğer öğretmenler ise fiziksel önlemler ile sağlanabileceğini ($f= 6$) belirtmişlerdir.

Güvenlik kadrosu teması altında öğretmenler okul güvenliğinin; güvenlik görevlisi ve nöbetçi öğretmenle ($f= 8$), tüm eğitim kadrosunun işbirliğiyle ($f= 8$), sadece güvenlik görevlisi veya polis ile ($f= 8$), güvenlik eğitimi almış kişilerce ($f= 4$) ve idari kadronun gerekli tedbirleri almasıyla ($f= 1$) sağlanabileceğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerden ikisinin bu konudaki görüşleri şu şekildedir:

“Okulda kameralar kullanılmalı. Aileler ile iletişim içinde olunmalı. Aileler ve öğrenciler maruz kalabilecekleri olumsuz durumlar için uyarılmalı ve bu konularda ilgili kurum ve kişiler tarafından seminerler düzenlenmeli. Güvenlik eğitimi almış uzman kişiler tarafından okulların giriş ve çıkışları kontrol edilmelidir.” Ö: 8

“Güvenlik ciddi bir iştir. Bunun için eğitimli insanlar gerekmektedir. Riskli bir ortamda eğitimli bir gözle ortamı taramak güvenliği ciddi oranda artırıyor. Bunun için kurslar alınması şarttır. Güvenliğin sağlanmasında takım çalışması da önemlidir.” Ö: 26

Okulda güvenliğin güvenlik görevlisi ve nöbetçi öğretmen ile sağlanabileceğini ifade eden öğretmenlerden Ö: 14 ve Ö: 19’un görüşleri şu şekildedir:

“Bu sürecin bir kısmında özel güvenlik elemanları, bir kısmında öğretmenler ve idare görev almalıdır. Özel güvenlik okul içinden ziyade okul dışından gelebilecek güvenlik zafiyetlerini gidermeli. Okul içinde nöbet sistemi ile öğretmenler ve idari kadro rol almalıdır. Fakat bu konuda öğretmenin nöbet günlerinde ders yoğunluğu az olmalıdır. Ayrıca nöbet gibi ağır ve önemli bir görev için öğretmenlere tatmin edici ücret verilmelidir. Gerek idari kadro gerek hizmetlilerde güvenlik sağlama adına görevlendirilmelidir. Hizmetlilerin temizlik haricinde okuldaki onarım işlerinin hemen yapılması konusunda da görevlendirilebilmesi gerekir.” Ö: 14

“Okul güvenliğini sağlamada, sadece öğretmenler sorumlu olmamalıdır. Okul girişinde ve okul bahçesinde bir güvenlik birimi oluşturulmalıdır. Okul içinde öğretmenler nöbet görevi ile güvenliği sağlamada görevli olabilirler.” Ö: 19

Okul güvenliğinin fiziksel düzenlemeler ile sağlanacağını belirten öğretmenler; gerekli fiziki (kullanılan araç ve gereç açısından) düzenlemelerin yapılması ($f= 5$) ve okulun projesi hazırlanırken güvenlik önlemlerinin de dikkate alınması gerektiğini ($f= 1$) belirtmişlerdir. Bu görüşleri yansıtan bir ifade aşağıdaki gibidir:

“En başta okulun projesi çizilirken mühendisler güvenliği dikkate almalıdır. Eğitim ve öğretim hayatı başladıktan sonra oluşan ve oluşabilecek güvenlik zafiyetleriyle ilgili öğretmenlerin gözlemleri dikkate alınarak fiziki düzenlemeler yapılabilir.” Ö: 4

3. Okul Güvenliğinin Sağlanmasında Nöbet Uygulamasının Önemine İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin okul güvenliğinin sağlanmasında nöbet uygulamasının önemine ilişkin görüşleri sorulmuştur. Yanıtları Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Okul Güvenliğinin Sağlanmasında Nöbet Uygulamasının Önemi

Temalar	Kategoriler	f
Önemli (f= 23)	Öğrencilerin kaza geçirme ve yaralanma risklerini azaltır (Ö1, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö12, Ö13, Ö15, Ö18, Ö20, Ö28, Ö30)	13
	Önemlidir ancak nöbet görevi sadece öğretmene bırakılmamalıdır (Ö3, Ö11, Ö19, Ö21, Ö23, Ö24, Ö25)	7
	Önemlidir ve sadece öğretmenler tarafından yapılmalıdır (Ö4, Ö14, Ö22)	3
Yeterli değil (f= 7)	Basit olaylarda belki etkili olabilir (Ö5, Ö26, Ö29)	3
	Fazla etkisi olmamaktadır (Ö2, Ö16, Ö17, Ö27)	4

Tablo 4’te görüldüğü gibi, öğretmenlerin büyük bir kısmı nöbet uygulamasının okul güvenliğinin sağlanmasında önemli bir yeri olduğunu belirtmektedir (f= 20). Bunun yanında okul güvenliğini sağlamada nöbet uygulamasının yeterli olmadığını (f= 7) belirten öğretmenler de olmuştur.

Okul güvenliğini sağlamada nöbet uygulamasının önemli bir yeri olduğunu ifade eden öğretmenler; nöbet görevinin öğrencilerin kaza geçirme ve yaralanma risklerini azalttığını (f= 13) belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bir kısmı, okul güvenliğinin sağlanmasında nöbet görevinin çok önemli olduğunu ancak bu görevin sadece öğretmene bırakılmaması gerektiğini (f= 7), diğer bir kısmı da bu görevin sadece öğretmenler tarafından yapılması gerektiğini (f= 3) dile getirmişlerdir.

Ö: 23 ve Ö: 24’ün nöbet görevinin önemli olduğunu fakat bu görevin sadece nöbetçi öğretmene bırakılmaması gerektiğini belirten ifadeleri şu şekildedir:

“Nöbet tutulan yerde güvenliğe mutlaka etkisi oluyordur. Ancak, genel anlamda dışarıdan gelebilecek tehlikelerden okulu korumak için dış kapıda güvenlik görevlileri olmalıdır. Ayrıca, nöbetin iyi bir şekilde tutulması (zamanında nöbet yerinde olma, öğrencilerle ilgilenme, sınıfları dolaşma gibi) kaza ve yaralanma olaylarını engelleyebilir.” Ö: 23

“Nöbet uygulaması aslında durumu kurtarmak için yani şu andaki tek çıkış yolu olarak görülmektedir. Fakat bu görev sadece öğretmenlere kaldığı için sıkıntı olmaktadır. Hem derse girmek hem de nöbet tutmak öğretmen için çok yorucu olmaktadır. Kendi adıma nöbet günümde ya derslerde gerektiği gibi verimli olamıyorum ya da nöbeti aksatıyorum. Kesinlikle nöbet uygulaması için öğretmene yardımcı personel gereklidir.” Ö: 24

Nöbet görevinin öğrencilerin kaza geçirme ve yaralanma risklerini azalttığını belirten Ö: 30’un görüşü şu şekildedir:

“Okul içerisinde olabilecek birçok olayın başlamadan bitmesi nöbetçi öğretmen sayesinde gerçekleşmektedir. Nöbetçi öğretmen olmayan bir okula çocuğumu dahi göndermem.” Ö: 30

Öğretmenlerin okul güvenliğinin sağlanmasında nöbet uygulamasının önemine ilişkin çarpıcı bir diğer görüş şu şekildedir:

“Nöbet uygulaması oldukça önemli fakat bu nöbetleri öğretmenlerin tutmaması gerekir. Öğretmenlerin sadece derslerle ve öğrencilerle ilgilenmesi gerekir. Nöbet görevi için özel kişiler seçilmeli ve eğitilmelidir.” Ö: 25

Yeterli değil teması altında öğretmenler nöbet uygulamasının sadece basit olaylarda belki etkili olabileceğini (f= 3), bunun dışında fazla etkisinin olmadığını (f= 4) belirtmişlerdir. Nöbet uygulamasının yeterli olmadığını düşünen öğretmenlerin görüşlerini yansıtan ifadelerden ikisi şu şekildedir:

“Nöbet uygulamasının bence çok önemli bir yeri yoktur. Önleyici tedbirler almalıyız. Nöbetçi öğretmen yerine çocukların teneffüslerde rahat edebileceği, birbirlerine zarar vermeyecekleri oyun alanları, sahalar vb. yerlerin yapılması daha etkili olacaktır.” Ö: 2

“Çok azdır. Öğrencilere uygun eğitimin verilmesiyle kendi öz denetimlerini yapacakları sistemin oluşturulması gerekir.” Ö: 16

4. Nöbet Uygulamasının Olumlu Yönlerine İlişkin Bulgular

Öğretmenlere yöneltilen bir diğer soru nöbet uygulamasının öğrenci, öğretmen ve okul açısından olumlu yönüne ilişkin görüşleridir. Katılımcıların yanıtları içerik analizi ile incelenmiş, sonuçlar Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Nöbet Uygulamasının Olumlu Yönleri

Temalar	Kategoriler	f
Öğrenci açısından (f= 31)	Kaza ve yaralanma risklerinin önüne geçer (Ö1, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö12, Ö14, Ö15, Ö23, Ö24, Ö29, Ö30)	12
	Öğrenci kendini güvende hisseder (Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö17, Ö18, Ö22, Ö25, Ö26, Ö28)	12
	Öğrencilerin taşkınlık yapmasını önler (Ö13, Ö16, Ö19, Ö20, Ö21, Ö27,)	6
	Hiçbir olumlu yönü yoktur (Ö2)	1
Okul açısından (f= 31)	Okulda disiplin ve düzen sağlanır ve okul araç-gereçleri korunur (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö20, Ö21, Ö23, Ö24, Ö25, Ö26, Ö28, Ö29, Ö30)	24
	Yetersizde olsa okulda güvenlik sağlanmaya çalışılıyor (Ö16, Ö17, Ö19, Ö27)	4
	Veliye karşı sorumluluğunu yerine getirmiş olur (Ö18, Ö22)	2
	Öğrencilerin okulda güvenli eğitim almaları sağlanır (Ö22)	1
Öğretmen açısından (f= 30)	Olumlu bir yanı yoktur (Ö1, Ö2, Ö3, Ö7, Ö10, Ö13, Ö20, Ö21, Ö26, Ö29)	10
	Öğrencileri sınıf dışında gözlemlene imkanı olur (Ö4, Ö5, Ö6, Ö11, Ö15, Ö17, Ö25, Ö27)	8
	Daha huzurlu ve güvenli eğitim-öğretim ortamı sağlar (Ö8, Ö9, Ö16, Ö30)	4
	Öğretmenin vicdanen kendini rahat hissetmesini sağlar (Ö14, Ö18, Ö22, Ö28)	4
	Derse giren öğretmenlerin derse daha düzenli ve rahat ortamda girmelerini sağlar (Ö12, Ö19, Ö23, Ö24)	4

Tablo 5’te görüldüğü gibi öğretmenlerin nöbet uygulamasının olumlu yönlerine ilişkin görüşleri; öğrenci açısından (f= 31), okul açısından (f= 31) ve öğretmen açısından (f= 30) olmak üzere üç tema altında toplanmaktadır.

Öğretmenler nöbet uygulamasının öğrenci açısından olumlu yönlerini; öğrencilerin okulda kaza geçirme ve yaralanma riskinin önüne geçtiği (f= 12), öğrencinin kendini güvende hissettiği (f=12), öğrencilerin taşkınlık yapmasının önlediği (f=6) ve hiçbir olumlu yönü olmadığı şeklinde (f= 1) belirtmişlerdir. Nöbet uygulamasının öğrencilerin okulda kaza geçirme ve yaralanma riskinin önüne geçtiğini belirten görüşleri yansıtan ifadelerden ikisi şöyledir:

“Yaralanma, kaza geçirme, başkaları tarafından şiddete maruz kalma risklerini azaltır. Nöbetçi öğretmenin olduğu yerde öğrenci kendini güvende hisseder.” Ö: 12

“Takip edildiği düşüncesi olduğu için daha dikkatli davranıyorlar. Bu da kavga ve yaralanma riskini azaltır.” Ö: 23

Nöbet uygulamasının öğrenci açısından hiçbir olumlu yönü olmadığını belirten Ö: 2 ise görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Bana göre nöbet uygulamasının öğrenci açısından olumlu herhangi bir yönü yoktur. Çünkü nöbetçi öğretmenin orada bulunması kazaları engelleyemiyor. Aynı anda birden fazla yerde olamıyorsunuz. Siz koridorun bir ucundayken diğer ucunda öğrenci yaralanabiliyor.” Ö: 2

Okul açısından teması altında ise öğretmenler nöbet uygulamasının olumlu yönlerini; okulda disiplin ve düzen sağlanır ve okul araç-gereçleri korunur ($f=24$), yetersiz de olsa okulda güvenlik sağlanmaya çalışılıyor ($f=4$), okul veliye karşı sorumluluğunu yerine getirmiş olur ($f=2$) ve öğrencilerin okulda güvenli eğitim almaları sağlanır ($f=1$) şeklinde belirtmişlerdir. Bu görüşleri örneklendiren iki ifade aşağıdaki gibidir:

“Velilerine karşı olan sorumluluklarını yerine getirmede yardımcı olur. Öğrencilerin okulda güvenli bir şekilde eğitim alması sağlanmış olur.” Ö: 22

“Düzenli ve tertipli bir okul düzeni sağlanmış olur. Sağlıklı eğitim-öğretim yapabilme oluşabilecek olumsuzluklara karşı tedbir alınmasını sağlar.” Ö: 23

Öğretmenler açısından teması altında, nöbet uygulamasının olumlu yönleri olumlu bir yanı yoktur ($f=10$), öğrencileri sınıf dışında gözlemleme imkanı olur ($f=8$), daha huzurlu ve güvenli eğitim-öğretim ortamı sağlar ($f=4$), öğretmenin vicdanen kendini rahat hissetmesini sağlar ($f=4$) ve derse giren öğretmenlerin derse daha düzenli ve rahat ortamda girmelerini sağlar ($f=4$) olarak belirtilmiştir.

Öğretmenlerin, nöbet uygulamasının öğretmenin vicdanen kendini rahat hissetmesini sağladığına ilişkin görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Öğrencilerine faydalı olma, rehberlik yapabilme, bir noktada kendine emanet edilenlere sahip çıkabilme imkanı sağlar ve öğretmen bunun rahatlığını hisseder.” Ö: 14

“Öğle arası gibi uzun sürelerde öğretmen emanet öğrencilere hakim olduğu için vicdanen rahatlar.” Ö: 18

Öğretmenlerin bu konudaki diğer görüşleri ise şu şekildedir:

“Öğretmen sınıf dışında öğrencileri gözlemleyerek daha iyi tanıma fırsatı yakalar.” Ö: 4

“Yorucu, sorumluluk gerektiren ve karşılıksız yapılan bir iştir. Olumlu bir yön bulamıyorum.” Ö: 7

“Nöbet uygulaması sayesinde derse giren öğretmenler daha düzenli bir ortamda derse girebilir. Okuldaki karmaşa ortadan kalkar.” Ö: 12

5. Nöbet Uygulamasının Olumsuz Yönlerine İlişkin Bulgular

Öğretmenlere nöbet uygulamasının olumsuz yönlerine yönelik görüşleri sorulmuştur. Katılımcıların yanıtlarına dayalı olarak yapılan içerik analizi sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Nöbet Uygulamasının Olumsuz Yönleri

Temalar	Kategoriler	F
Öğrenci açısından ($f=30$)	Sürekli gözetlenme hissi ile baskı ve tedirginlik hissedebilirler (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö9, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö21, Ö23, Ö26, Ö27, Ö28, Ö29)	20
	Olumsuz herhangi bir yönü yoktur (Ö5, Ö7, Ö8, Ö10, Ö20, Ö22, Ö25, Ö30)	8
	Öğrencilerin özgüvenlerinin gelişmesini engeller (Ö19, Ö24)	2
Okul açısından ($f=30$)	Herhangi bir olumsuz yönü yoktur (Ö2, Ö5, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö12, Ö13, Ö19, Ö20, Ö21, Ö25, Ö26, Ö27, Ö29, Ö30)	16
	Güvenlik açısından okula ciddi sorumluluklar yüklemektedir (Ö3, Ö6,	6

	Ö14, Ö17, Ö18, Ö23)	
	Öğretmenin verimi düştüğü için başarıda sıkıntı olur (Ö11, Ö15, Ö16, Ö24, Ö28)	5
	Öğretmen ile idareyi karşı karşıya getirir (Ö1, Ö4, Ö22)	3
Öğretmen açısından (f= 30)	Hem fiziksel hem de psikolojik olarak yorulurlar ve performansları düşer (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö26, Ö27, Ö28, Ö29, Ö30)	30

Tablo 6 incelendiğinde, nöbet uygulamasının olumsuz yönleriyle ilgili öğretmen görüşleri öğrenci açısından (f=30), okul açısından (f= 30) ve öğretmen açısından (f=30) olmak üzere üç tema altında toplanmıştır.

Öğrenci açısından teması altında öğretmenler nöbet uygulamasının öğrencilerde sürekli gözetlenme hissi ile baskı ve tedirginlik hissi oluşabileceğini (f= 20) belirtmişlerdir. Bazı öğretmenlere göre ise nöbet uygulamasının öğrenci açısından olumsuz herhangi bir yönü yoktur (f= 8). Bazılarına göre ise öğrencilerin özgüvenlerinin gelişmesini engeller (f=2). Ö12 ve Ö13'ün bu konudaki görüşleri şöyledir:

“Sürekli izleniyor olma duygusu öğrencide tedirginliğe neden olabilir.” Ö: 12

“Sürekli gözetimden dolayı kendini baskı altında hisseder.” Ö: 13

Nöbet uygulamasının öğrenci açısından olumsuz bir yönü olmadığını Ö: 8 şu şekilde belirtmiştir:

“Öğrenci açısından olumsuz bir durum olduğunu düşünmüyorum. Sonuçta başına gelebilecek kazalardan korunup güvenliği sağlanmaya çalışılıyor.” Ö: 8

Okul açısından teması altında, öğretmenler nöbet uygulamasının okul için herhangi bir olumsuz yönü olmadığını (f= 16), ancak güvenlik açısından okula ciddi sorumluluklar yüklediğini (f= 6), öğretmenin verimi düştüğü için öğrenci başarısında sıkıntı oluşabileceğini (f= 5) ve nöbet uygulamasının öğretmen ile idareyi karşı karşıya getirdiğini (f=3) belirtmişlerdir. Katılımcıların bu görüşlerini örneklediren ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Resmi işlerin dışında güvenlik ile ilgili sorunlarla ilgilenmek zorunda kalmaktadır.” Ö: 3

“Okul açısından olumsuz bir yönü olduğunu düşünmüyorum.” Ö: 8

“Nöbet tutan öğretmenin yorgunluk ve stres nedeniyle performansı düştüğü için o gün dersine girdiği sınıflardaki verimi de az olur.” Ö: 15

Ö: 1 ve Ö: 4 nöbet uygulamasının öğretmen ile idareyi karşı karşıya getirdiğini aşağıdaki biçimde belirtmişlerdir.

“Öğretmen ile yönetim arasında huzursuzluk sebebidir.” Ö: 1

“Nöbet tutan öğretmenler görevlerinin gereklerini yeterince yerine getirmediği zaman idare ile öğretmen arasında sıkıntı yaşanır.” Ö: 4

Öğretmenler nöbet sırasında hem fiziksel hem de psikolojik olarak yorulduklarını ve buna bağlı olarak performanslarının düştüğünü (f= 30) belirtmişlerdir. Bu görüşlerden bazıları şu şekildedir:

“Öğretmen açısında çok yorucu ve stresli bir görevdir.” Ö: 8

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/3 Winter 2016

“Nöbet tutan öğretmenler psikolojik olarak baskı altındadırlar. Çünkü yaşanacak kazalardan sorumlu olurlar. Bunun yanı sıra fiziksel olarak da hem derse girip hem nöbet tuttukları için yorgun düşerler.” Ö: 12

“Nöbet uygulaması öğretmenin ders performansını düşürmektedir.” Ö: 15

“Öğretmen açısından yorucu olmakta, nöbet günü ders verimi azalmaktadır.” Ö: 19

6. Nöbet Görevi Esnasında Yaşanan Örnek Olaylara İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında öğretmenlerden nöbet görevi esnasında yaşadıkları bir olayı anlatmaları istenmiştir. Katılımcıların yanıtlarına dayalı olarak yapılan içerik analizi sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Nöbet Görevi Esnasında Yaşanan Örnek Olaylar

Temalar	Kategoriler	F
Öğrenciden kaynaklanan olaylar (f= 13)	Öğrencilerin dikkatsizliğinden kaynaklanan olaylar (Ö7, Ö9, Ö10, Ö13, Ö18, Ö19, Ö20)	7
	Öğrencilerin bilinçsiz davranışlarından kaynaklanan olaylar (Ö2, Ö22, Ö23)	3
	Öğrenciler arasında yaşanan kavgalar (Ö11, Ö25)	2
	Öğrencilerin birbirlerine karşı olan cinsel istismar olayları (Ö17)	1
Okulun fiziksel yapısından kaynaklanan olaylar (f= 5)	Okulun araç- gereçlerinden kaynaklanan olaylar (Ö2, Ö4, Ö28)	3
Okul dışı etkenlerden kaynaklanan olaylar (f= 5)	Sınıf kapısına çarpma sonucu yaşanan olaylar (Ö12, Ö28)	2
	Farklı okulların öğrencilerinin gelip okul bahçesinde neden olduğu olaylar (Ö8, Ö29, Ö30)	3
	Velilerden kaynaklanan olaylar (Ö3, Ö15)	2

Tablo 7’de görüldüğü gibi, nöbet görevi esnasında öğretmenlerin yaşadığı örnek olaylarla ilgili bulgular öğrenciden kaynaklanan olaylar (f= 12), okulun fiziksel yapısından kaynaklanan olaylar (f= 5) ve okul dışı etkenlerden kaynaklanan olaylar (f= 5) olmak üzere üç tema altında toplanmıştır.

Öğrenciden kaynaklanan olaylar, öğrencilerin dikkatsizliğinden kaynaklanan olaylar (f= 6), öğrencilerin bilinçsiz davranışlarından kaynaklanan olaylar (f= 3), öğrenciler arasında yaşanan kavgalar (f= 2) ve öğrencilerin birbirlerine karşı olan cinsel istismar olayları (f=1) olarak belirtilmiştir. Öğretmenlerin öğrenci kaynaklı olaylarla ilgili yaşadıkları örnek olaylardan bazıları şu şekildedir:

“Zil çalmış öğrenciler içeri giriyordu. Koşmayın yavaş diyerek öğrencileri uyarırken bir öğrenci koşarak geldi ve hızını alamayıp sınıf kapısının yanındaki duvara kafasını çarptı.” Ö: 7

“Bahçe nöbeti tuttuğum bir gün okulun arka tarafında iki öğrenci kavga etti. Zarar gören çocuklardan biri olayı ailesine anlatınca aile polise bildirmiş. Sonra polise ifade vermek zorunda kaldım.” Ö: 11

“İstanbul’da görev yaptığım bir dönemde, nöbet esnasında iki erkek öğrenciyi tuvalette uygunsuz bir durumda yakalamıştım.” Ö: 17

Okulda kazaların bazen öğrenci dikkatsizliğinden kaynaklandığını ifade eden Ö20 görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Nöbet yerimde koridorun diğer ucunda öğrenci ayağı takılıp düştü ve kafası yarıldı. Savcı beni suçlu bularak savunma istedi. Uzun koridorun başında iken sonundaki olaya nasıl müdahale edebiliriz acaba?” Ö: 20

Okulun fiziksel yapısından kaynaklanan olaylar ise, okulun araç- gereçlerinden kaynaklanan olaylar ($f= 3$) ve sınıf kapısına çarpma sonucu yaşanan olaylar ($f= 2$) olarak belirtilmiştir. Ö: 4 ve Ö: 12 bu konuyla ilgili yaşadığı olayı şu şekilde anlatmıştır:

“Bahçe nöbetimin olduğu gün, bir öğrenci engelli yolunda oynuyordu. Ayağı kaydı ve yanağı orada bulunan sivri bir bölüme çarptı. Aileyi bilgilendirdik ve müdür yardımcısı tarafından hastaneye götürüldü. Öğrencinin yanağına bir dikiş atıldı.” Ö: 4

“Nöbet günündü. Tam gün eğitim yapılan okulda çalıştığım için öğle teneffüsünde de nöbet tutuyorduk. Fakat müdür bey öğle arası yarım saat yemek ihtiyacını gidermek için öğretmenlere izin vermişti. Yemeğimi yemiş nöbet yerime çıkıyordum. Müdür yardımcısı benim nöbet tuttuğum yerde 7. sınıf öğrencisinin kapının kenarına yüzünü çarptığını ve acile kaldırıldığını söyledi. Öğrencinin kafasına dikiş atıldı. Kaza olduğu esnada ben yerimde degildim.” Ö: 12

Okul dışı etkenlerden kaynaklanan olaylar, farklı okulların öğrencilerinin gelip okul bahçesinde neden olduğu olaylar ($f= 3$) ve velilerden kaynaklanan olaylardır ($f= 2$).

Başka okullardan gelen öğrencilerin okul bahçesinde olay çıkardığını belirten öğretmen olayı şöyle anlatmıştır:

“Bahçe nöbeti tuttuğum bir gün başka okuldan gelen öğrenciler okul bahçesinde zararlı madde kullanmışlar ve olay çıkarmışlardı.” Ö: 8

Diğer bir öğretmen, nöbeti esnasında bir veli ile arasında geçen olayı şöyle anlatmıştır:

“Bir veli gelmiş okulda dolaşıyordu. Yardımcı olmak istediğimde öğrencisini aradığını söyledi. Girişte beklemesi gerektiğini, öğrencisini bulup yanına göndereceğimizi söyledim. Fakat veli sonrasında benimle tartışmaya başladı.” Ö: 15

7. Nöbet Uygulamasının Daha Etkili Olabilmesi İçin Önerilere İlişkin Bulgular

Öğretmenlere nöbet uygulamasının daha etkili olabilmesine yönelik önerileri sorulmuştur. Katılımcıların yanıtlarına dayalı olarak yapılan içerik analizi sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Nöbet Uygulamasına Yönelik Öneriler

Temalar	Kategoriler	F
Milli Eğitim Bakanlığı’nın yapması gerekenler ($f= 29$)	Nöbet karşılığı öğretmene ücret verilmelidir (Ö1, Ö2, Ö5, Ö10, Ö12, Ö13, Ö14, Ö16, Ö22, Ö23, Ö24, Ö28, Ö30)	13
	Nöbet görevi için öğretmen dışında kişiler görevlendirilmelidir (Ö3, Ö6, Ö8, Ö9, Ö11, Ö15, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö24, Ö25)	13
	Nöbet uygulamasıyla ilgili seminer veya hizmet içi eğitim kursları düzenlemelidir (Ö4, Ö8, Ö12, Ö15, Ö18, Ö24, Ö26)	3
Okul yönetiminin yapması gerekenler ($f= 26$)	Bütün sorumluluğu öğretmenin üzerine yıkmamalı (Ö2, Ö3, Ö20, Ö21, Ö30)	5
	Gerekli fiziki önlemlerin alınmasını sağlamalı (Ö6, Ö11, Ö15, Ö17)	4
	Nöbet tutan öğretmenlerin takibini iyi yapmalı (Ö4, Ö9, Ö10, Ö13)	4
	Nöbet tutan öğretmenin ders yoğunluğunu ayarlamalı (Ö8, Ö14, Ö22, Ö24)	4
	Ödül sistemi uygulamalı (Ö16, Ö18, Ö28)	3
	Nöbet tutulan yerlerde birden fazla öğretmen görevlendirmeli (Ö12, Ö23, Ö25)	3
Öğretmenlerin yapması gerekenler ($f= 22$)	Okul yönetimi bu konuda bir şey yapamaz (Ö5, Ö26, Ö27)	3
	Nöbetinde hassas davranmalı ve görevini hakkıyla yerine getirmeli (Ö4, Ö8, Ö12, Ö13, Ö14, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö28, Ö30)	17
	Bir şey yapamazlar (Ö2, Ö5, Ö27)	3
	Öğretmenler zaten gerekeni yapıyorlar (Ö10, Ö11)	2

Tablo 8’de de görüldüğü gibi, öğretmenlerin nöbet uygulamasının daha etkili olabilmesi için verdiği öneriler Milli Eğitim Bakanlığı’nın yapması gerekenler ($f=29$), okul yönetiminin yapması gerekenler ($f= 26$) ve öğretmenlerin yapması gerekenler ($f= 22$) olarak üç tema altında toplanmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığının yapması gerekenler ile ilgili öğretmenlerin sunduğu öneriler; nöbet karşılığı öğretmene ücret verilmesi ($f= 13$), nöbet görevi için öğretmen dışında kişilerin görevlendirilmesi ($f= 13$) ve nöbet uygulamasıyla ilgili seminer veya hizmet içi eğitim kursları düzenlemesidir ($f= 3$). Katılımcıların nöbet görevi için öğretmen dışında kişilerin görevlendirilmesi gerektiğini belirten ifadelerinden bazıları aşağıdaki gibidir.

“Okullara güvenlik konusunda eğitim almış uzman kişiler tahsis edilmeli. Okul giriş-çıkış saatlerinde polis kontrolü her okulda olmalı. Öğretmenlere yüklenen nöbet görevi için ek ödeme yapılmalı ve öğretmenlerin emeğine saygı gösterilmelidir.” Ö: 8

“Nöbetçi öğretmen kadrosuyla okullara güvenlik görevlisi atamalıdır.” Ö: 20

“Nöbet konusunda öğretmen dışında çalışanlar görevlendirilebilir. Bakanlık hizmet içi eğitim düzenleyebilir ve nöbet karşılığı ücret uygulaması yapılabilir.” Ö: 24

Öğretmenlerden bazıları nöbet görevi karşılığında ek ücret ödenmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu görüşlerden bazıları şu şekildedir:

“Nöbet görevi karşılığında öğretmene tatmin edici ücret verilmelidir.” Ö: 2

“Yönetmeliklerde düzenleme yapıp ek ücret ödemesi yapabilir. Nöbet göreviyle ilgili hizmet içi eğitim kursları açabilir.” Ö: 12

Okul yönetiminin yapması gerekenler ile ilgili öneriler; bütün sorumluluğu öğretmenin üzerine yıkmaması ($f= 5$), gerekli fiziki önlemlerin alınmasını sağlaması ($f= 4$), nöbet tutan öğretmenlerin takibini iyi yapması ($f= 4$), nöbet tutan öğretmenin ders yoğunluğunu ayarlaması ($f= 4$), ödül sistemi uygulaması ($f= 3$) ve nöbet tutulan yerlerde birden fazla öğretmen görevlendirmesi ($f= 3$) konusunda olmuştur. Bu konuda okul yönetiminin bir şey yapamayacağını ($f= 3$) belirten öğretmenler de bulunmaktadır. Öğretmenlerin bu konudaki önerilerini yansıtan ifadelerden bazıları aşağıda sunulmuştur.

“Nöbet ayarlamasını iyi takip etmeli ve herkese eşit miktarda nöbet ayarlanmalı. Nöbet tutan öğretmen iyi takip edilmeli.” Ö: 4

“Nöbet dağılımlarında adil olunmalı, öğretmenlerin özel durumlar dikkate alınmalı, ders yoğunluğuna göre nöbet dağılımı yapılmalıdır.” Ö: 8

“Nöbet tutulan yerlere birden fazla öğretmen görevlendirmesi yapılmalıdır.” Ö: 12

“Ders programları ayarlanırken nöbet görevleri dikkate alınmalı ve nöbeti olan öğretmenlerin ders yoğunluğu az olmalı.” Ö: 22

Nöbet uygulaması konusunda okul yönetiminin bir şey yapamayacağını belirten bir öğretmenin görüşü şu şekildedir:

“Okul yönetiminin yapabileceği pek bir şey yoktur. Yönetmeliklerde belirtilen esasları uygulamaktadır.” Ö: 26

Öğretmenlerin yapması gerekenler teması altında, öğretmenlerin yapabilecekleriyle ilgili öneriler, nöbetinde hassas davranması ve görevini hakkıyla yerine getirmesi ($f= 17$) olarak ifade edilmiştir. Katılımcılar öğretmenlerin bu konuda bir şey yapamayacaklarını ($f=3$) ve zaten gerekeni yaptıklarını ($f= 2$) belirtmişlerdir. Bu konudaki görüşlerden üçü şu biçimdedir.

“Her bir öğrenciyi kendi çocuğu gibi düşünerek nöbetinde hassasiyet göstermeli.” Ö: 8

“Elini vicdanına koyup yaptığı işin hakkını vermeli.” Ö: 13

“Öğretmenler nöbet sırasında daha dikkatli davranmalı ve teneffüslerde zamanında görev yerinde olmalıdır.” Ö: 25

Öğretmenlerin bir şey yapamayacağını belirten Ö: 27 görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Öğretmenlerin bu sistemde bir şey yapabileceklerini sanmıyorum.” Ö: 27

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Öğretmenlerin büyük kısmı okul güvenliğini öğrenci, öğretmen ve diğer personele gelebilecek zararlara karşı bütün tedbirlerin alınması olarak tanımlamışlardır. Bazı öğretmenlere göre güvenli okul, çocukların tehlikelerden uzak eğitim aldığı yer, bazılarına göre ise tehlikelere karşı okul idaresi ve öğretmenlerin işbirliği içinde çalışmasıdır.

Squelch (2001) de güvenli okulu, tehlikeden uzak, muhtemel kaza risklerinin olmadığı, eğitimcilerin ve öğrencilerin şiddet, aşağılanma, rahatsız edilme, korkutulma ve alay edilme korkusu olmadan bir arada çalışabildiği yerler olarak tanımlamıştır (Akt. Prislou, 2005). Dunn’a (1999) göre ise okul güvenliği, öğrencilerin kendilerini özgürce ifade edebilmeleri, öğrenmek için çalışırken öğretmenlerin ve diğer görevlilerin kendilerine yardımcı olmaları, öğrencilerin kendilerini tehlikeden ve korkudan uzak, güvende hissetmeleridir (Akt. Dönmez, 2001). Literatürdeki güvenli okul tanımlarına bakıldığında bulgulardaki öğretmen görüşleri bu tanımlarla örtüşmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenler de güvenli okulun, öğrencilerin ve okulda çalışan personelin huzur içerisinde çalıştığı, öğrenci ve çalışanların güvende olduğu ve korku ve endişenin olmadığı, öğrenci, öğretmen ve çalışanların sağlık ve can güvenliğini koruyabilecek donanımına sahip, fiziksel ve sosyal koşulları eğitim- öğretime uygun olan okul olduğunu ifade etmişlerdir.

Öğretmenler okul güvenliğinin; güvenlik görevlisi, nöbetçi öğretmen, tüm eğitim kadrosunun işbirliği içerisinde çalışması, polis ve güvenlik eğitimi almış kişilerce ve idari kadronun gerekli tedbirleri almasıyla sağlanabileceğini belirtmişlerdir. Gündoğdu ve diğerleri (2015) tarafından yapılan araştırmada öğretmenler, okul güvenliğinin farklı kadrolar tarafından sağlanması gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca aynı araştırmaya göre öğretmenler nöbet görevini öğrencilerin güvenliğini sağlamaya çalışmak olarak algılamaktadırlar. İngiltere ve diğer Avrupa ülkelerinde yalnız öğle arası ve teneffüs saatleri için farklı bir personel görevlendirilerek okul ve öğrenci güvenliği sağlanmaya çalışılmaktadır (Partington ve Ted, 1989; akt. Turan, 2007). Turan da (2007) öğrencilerin güvenliğinin en zayıf olduğu saatlerin öğle tatili ve teneffüs saatleri olduğunu ve bu saatlerde güvenliği sağlamakla görevlendirilen öğretmenlerin yerine devlet tarafından daha profesyonel kişilerin görevlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu araştırmalar da, okullarda nöbet görevi için başka kadroların görevlendirilmesi gerektiğini veya öğretmenlere bu görevde yardımcı personele ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin aynı gün hem nöbet görevini yerine getirmeleri hem de derslerine girmeleri öğretmenlerin üstüne ağır bir yük yüklemektedir. Öğretmenlerin sadece nöbet veya ders sorumluluğu değil ayrıca idare tarafından verilen görevleri yerine getirme, resmi evrak hazırlama ve randevu almadan gelen velilerle görüşme gibi sorumlulukları da olduğu düşünüldüğünde nöbet görevi için görevlendirilecek bu iş için özel eğitim almış kişilerin öğretmenlere oldukça fazla yardımcı olacağı söylenebilir.

Türkiye’de İçişleri ve Milli Eğitim Bakanlıkları arasında imzalanan “Okullarda Güvenli Eğitim Ortamlarının Sağlanması, Koruyucu ve Önleyici Tedbirlerin Artırılmasına İlişkin İşbirliği Protokolü” kapsamında, “Güvenli Okul, Güvenli Eğitim Projesi” ile uygulamaya konulan okul önlerindeki resmi üniformalı polislerin yanında okul yönetimi, okul aile birliği, bölge karakolu ve mahalle muhtarlığı arasında bağlantı kuracak “Okul İrtibat Görevlileri” uygulaması başlatılmıştır.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/3 Winter 2016

Bu projelerin uygulandığı okul ve çevresindeki şiddet olaylarını azalttığı (Yaman ve Ayar, 2009) ve nöbetçi öğretmenlerin yükünü azda olsa hafiflettiği görülmektedir.

Günay ve Özbilen (2014) eğitim- öğretim sürecinin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için okullardaki fiziki imkanların ihtiyaçları karşılayacak düzeyde olması gerektiğini belirtmiştir. Dunn (1999) fiziksel anlamda okul güvenliğinin artırılabilmesi için yöneticilere; bahçeye ve okul binasına girişlerin denetlenmesi, okul ve sınıf mevcudunun azaltılması, programları düzenleyerek koridorlarda ya da olası tehlikeli yerlerde geçen zamanın en aza indirilmesi, yemek zamanlarında ve okul çıkışında öğrencilerin okulu terk etme düzeninin ayarlanması gibi önerilerde bulunmaktadır (Akt. Dönmez, 2001). Bu çalışmada da okul güvenliğinin fiziksel düzenlemeler ile sağlanacağını belirten öğretmenler; gerekli fiziki (kullanılan araç ve gereç açısından) düzenlemelerin yapılması ve okulun projesi hazırlanırken güvenlik önlemlerinin de dikkate alınması gerektiğini ifade etmişlerdir. Ünal, Öztürk ve Gürdal (1998) da okul yapı ve donanım yetersizliğinin eğitimin kalitesini olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Derslik, ışık, spor salonu ve laboratuvar gibi alanların öğrencilere değişik davranışları kazandırmak için tasarlandığı fakat Türkiye’de bu alanlar da dahil olmak üzere öğrenci sayısına göre sınıf ve bahçe büyüklüklerinin de İlköğretim Okulları Bina Standartları’na uygun olmadığı ifade edilmiştir. Bu alanların standartlara uygun olmaması fiziksel olarak okulun öğrenciler ve okulda bulunan diğer personel için yeterince güvenli olmadığı anlamına gelebilir. Ne kadar tedbir alınır sa alsın bazen okulun kapı, pencere, merdiven, koridor gibi yapıları kazaları kaçınılmaz kılmaktadır. Bu nedenle okul binalarının yapım aşamasında her türlü tehlike göz önünde bulundurularak inşa edilmesi gerekmektedir.

Günay ve Özbilen (2014) tarafından yapılan araştırma, öğretmenlerin çoğunlukla öğrencilerin çok olduğu yerleri kontrol ettiğini ve öğretmenlerin bulunmadığı bölgelerde olumsuz olayların yaşandığını göstermektedir. Eraslan (2007) tarafından yapılan araştırma sonucu öğrencilerin en fazla teneffüs saatlerinde kaza geçirdikleri ve bunun nedeni olarak da bu saatlerde öğrencilerin kontrolsüz hareket ettikleri veya öğrencilerin bulunduğu alanda denetimin yetersiz olduğu görülmüş, öğrencilerin uğradıkları kazaların yarıya yakınında nöbetçi öğretmenin yerinde bulunmadığı belirtilmiştir. Bu araştırma sonucunda da okul güvenliğini sağlamada nöbet uygulamasının önemli bir yeri olduğunu ifade eden öğretmenler; nöbet görevinin öğrencilerin kaza geçirme ve yaralanma risklerini azalttığını belirtmişlerdir.

Katılımcı öğretmenlerin bir kısmı okul güvenliğinin sağlanmasında nöbet görevinin çok önemli olduğunu ancak bu görevin sadece öğretmene bırakılmaması gerektiğini belirtirken diğer bir kısmı da bu görevin sadece öğretmenler tarafından yapılması gerektiğini dile getirmişlerdir. Dönmez (2001) ise nöbet uygulaması ile okulların ve öğrencilerin güvenliğini sağlamanın çok mümkün olmadığını, öğretmenin kendi güvenliğini sağlamanın da başka bir sorun olduğunu belirtmiştir. Hamurcu (1998), çocukların öğrenim yaşantıları boyunca tehlikelerden korunmaları gerektiğini ve bu görevin bir bölümünün okullarda nöbetçi öğretmenler tarafından yerine getirildiğini ifade etmiştir. Turhan ve Turan’ın (2012) yaptığı araştırma sonucunda öğrencilerin güvenliği sağlamada nöbetçi öğretmeni yeterli gördüğü fakat veli ve öğretmenlerin buna katılmadığı belirtilmiştir. Erol (2009) tarafından yapılan araştırma sonucu da öğrencilerin öğretmenlerin nöbet görevini yeterince yerine getirmemesinin okullarda güvenlik sorununa yol açmadığını düşündüğünü göstermektedir. Yaman ve Ayar’ın (2009) okul polisi uygulaması hakkında yaptığı çalışmada ise, çalışmaya katılan bütün polisler nöbetçi öğretmeni okul içinde kontrol unsuru olarak gördüklerini ifade etmişlerdir. Görüldüğü gibi nöbetçi öğretmenlerin okulda güvenliği sağlama konusunda önemli bir yere sahip olduğunu gösteren çalışmalar olduğu gibi nöbetçi öğretmenlerin bu konuda çok da etkisi olmadığını gösteren çalışmalar da bulunmaktadır. Bu durumu öğretmenlerin nöbet görevini yerine getirirken ne kadar hassas davrandıkları yönünde değerlendirebiliriz. Nitekim Gömleksiz, Kilimci, Vural, Deniz, Meek ve Erdal (2008) okul bahçeleriyle ilgili yaptıkları çalışmada nöbet tutan öğretmenlerin öğrencilerin birbirlerine karşı

kullandıkları şiddete karşı duyarsız kaldıkları, öğrencileri zarar gelebilecek durumlara karşı uyarmadıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Nöbet uygulamasının sadece basit olaylarda belki etkili olabileceğini, bunun dışında fazla etkisinin olmadığını belirten öğretmenler olduğu gibi nöbet uygulamasının, öğrencilerin okulda kaza geçirme ve yaralanma riskinin önüne geçtiği, öğrencinin kendini güvende hissettiği, öğrencilerin taşkınlık yapmasını önlediği, okulda disiplin ve düzeni sağladığı ve okul araç-gereçlerinin korunmasına yardımcı olduğu, öğrencilerin okulda güvenli eğitim almalarını ve derse giren öğretmenlerin derse daha düzenli ve rahat ortamda girmelerini sağladığı yönünde görüş bildiren öğretmenler de olmuştur. Diğer taraftan öğretmenler nöbet uygulamasının öğrencilerde sürekli gözetlenme hissi ile baskı ve tedirginlik hissi oluşabileceğini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenin verimi düştüğü için öğrenci başarısında sıkıntı oluşabileceği ve nöbet uygulamasının öğretmen ile idareyi karşı karşıya getirdiği de belirtilen görüşler arasındadır. Gündoğdu ve diğerleri (2015) tarafından yapılan araştırma sonucunda nöbet tutan öğretmenlerin nöbetçi diğer öğretmenler ve yönetim ile sıkıntılar yaşadığı belirtilmiştir. Öğretmenler tarafından nöbet görevi esnasında okul yönetiminin öğretmenleri çok fazla şeyden sorumlu tuttıkları görüşü belirtilmiştir. Nezihoğlu ve Sabancı (2010) tarafından yapılan çalışmada okul yöneticilerinin, öğrencilerin sorumsuzluk, çevreye rahatsızlık verme, birbirlerine karşı zarar verici davranışlarda bulunma, kurallara aykırı davranma, okul araç-gerecine zarar verme davranışlarıyla baş etme yöntemlerinden biri olarak nöbetçi öğretmeni görevlendirdiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca, Özmen ve Aküzüm (2010) okul nöbetinden dolayı öğretmen ve idare arasında sıkıntılar yaşanabileceğini ifade etmiştir. Aslanargun ve Bozkurt (2012) okul müdürlerinin yönetim sırasında öğretmenlerle iletişimlerinde karşı karşıya kaldıkları sıkıntılardan birinin de öğretmenlerin görev bilinci eksikliği, nöbet yerine zamanında geçmemek ve nöbet yerinde bulunmamak olduğunu belirtmişlerdir. Turan (2007) tarafından yapılan araştırmada ise okul müdürlerinin nöbet görevi ile ilgili en çok karşılaştığı sorun; öğretmenlerin nöbet görevini layığıyla yerine getirmemesi ve nöbet görevinin önemini anlamamış olmasıdır. Kimi zaman nöbet yerleri ayarlanırken adil davranılmaması, idarenin kendine yakın olarak algıladığı öğretmenlere daha kolay ve sorunsuz yerleri vermelerinden kaynaklanan sıkıntılar da yaşanmaktadır (Özgan ve Bozbayındır, 2011). Ayrıca, öğrencilerin teneffüslerde veya öğle arası saatlerinde nöbetçi öğretmeni gördükleri zaman daha dikkatli ve kontrollü hareket ettikleri, davranışlarına çeki-düzen verdikleri görülmektedir. Bu durum her ne kadar öğrencinin kaza geçirme ve yaralanma riskini azaltsa da öğrenci üzerinde psikolojik bir baskı yaratmaktadır. Öğrenci her an nöbetçi öğretmenin kendisini kontrol etmeye geleceği düşüncesiyle rahat hareket edememekte ve kendi kontrolünü kendi sağlayamamaktadır.

Öğretmenler, nöbet uygulamasının kendilerini hem fiziksel hem de psikolojik olarak yorduğunu ve buna bağlı olarak performanslarının düştüğünü ifade etmektedirler. Gündoğdu ve diğerleri (2015) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin nöbet gününde yeterince dinlenemedikleri için fiziksel ve psikolojik yorgunluk yaşadıkları, bazı nöbetçi öğretmenlerin görevlerinin gereklerini yerine getirmediikleri ve derse geç giren öğretmenlerden dolayı nöbet görevinin zorlaştığı belirtilmiştir. Bu konuyla ilgili olarak Çiftçi, Meydan, Koçyiğit ve Kayalı (2011) öğretmenlerin teneffüs saatlerini öğrenci ile ilgilenme, diğer derse hazırlanma ve nöbet göreviyle geçirdiklerini belirtmişlerdir. Günay ve Özbilen (2014) öğretmenlerin nöbet esnasında çok yoruldukları için öğleden sonraki performanslarında oldukça fazla düşme olduğunu, öğleden sonra nöbetçi öğretmenlerin çoğunlukla öğretmenler odasında olduğunu gözlemlemişlerdir.

Öğretmenler yaşadıkları olayların öğrencilerin dikkatsizliğinden, bilinçsiz davranışlarından, birbirleriyle kavga etmelerinden kaynaklandığını belirtmişlerdir. Bazı olayların okulun fiziksel yapısından, bazılarının ise okul dışı etkenlerden kaynaklandığı belirtilmiştir. Gündoğdu ve diğerleri (2015) bu konuyla ilgili olarak, nöbet sırasında en sık yaşanan öğrenci kaynaklı problemlerin öğrenciler arasında çıkan kavgalar ve dikkatsizlikten meydana gelen

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/3 Winter 2016

yaralanmalar olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmaların çoğu okul kazalarının çevreden ve hatalı davranışlardan kaynaklandığını göstermesine karşın yaralanmaların fiziksel çevreden çok öğrenci davranışlarından kaynaklandığını gösteren çalışmalar da (Gür ve Yıldız, 2009) bulunmaktadır. Ancak Çalıkoglu (2012) yaptığı araştırmada öğrencilerin okul eşyalarına zarar verdiğini belirtmiş, bunun nedeni olarak da okul ve okul çevresindeki alanların yeterince kontrol altında tutulmamasını göstermiştir. Eraslan (2007) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin yaşadığı kazaların yarıya yakınında kaza yerinde nöbetçi öğretmenin ya da görevli kişilerin bulunmadığı ortaya çıkmıştır. Okulda öğrencilerin yaptığı etkinlikler çoğu gözlenebilen, denetlenebilen ve kontrol edilebilen ve çoğu zamanda az riskli davranışlar olduğuna göre (Gür ve Yıldız, 2009) nöbetçi öğretmenlerin görevlerini tam anlamıyla yerine getirdiklerinde okulda yaşanan öğrenci kaynaklı olumsuzlukların önüne geçilebileceği söylenebilir. Ayrıca öğrencilerin okulda ve çevresinde kaza geçirme ve yaralanma riskini azaltıp güven içerisinde okul hayatlarına devam etmeleri için rehberlik servisi tarafından yapılacak bilinçlendirme seminerleri ve sınıf öğretmenlerinin bu konuyu sürekli gündemde tutması ve öğrencileri bilgilendirmesi etkili olabilir. Öğrencilerin kendi davranışlarını kontrol etmeleri ve daha bilinçli davranmaları sağlanabilir. Okul düzenine uyan, arkadaşlarına zarar vermeyen ve problem çıkarmayan öğrenciler ödüllendirilerek öğrencilerin olumlu davranışları da pekiştirilebilir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın yapması gerekenler ile ilgili öğretmenlerin sunduğu öneriler; nöbet karşılığı öğretmene ücret verilmesi, nöbet görevi için öğretmen dışında kişilerin görevlendirilmesi ve nöbet uygulamasıyla ilgili seminer veya hizmet içi eğitim kursları düzenlemesidir. Gündoğdu ve diğerleri (2015) tarafından yapılan araştırma sonucu da öğretmenlerin bu görev karşılığında ek ücret talebi bulgusunu desteklemektedir. Öğretmenler nöbet görevinin kendilerine verilmesini angarya bir iş olarak görmektedirler. Nöbet karşılığı birçok meslekte ücret verilirken öğretmenlere ücret ödenmemesi öğretmenler arasında tepkilere neden olmuştur. Gelen tepkiler sonucunda, Kamu Görevlilerinin Geneline ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklara İlişkin 2016 ve 2017 Yıllarını Kapsayan 3. Dönem Toplu Sözleşme ile okulda nöbet tutacak müdür yardımcısı ve öğretmenlere 2016'da haftada iki saati, 2017'de haftada üç saati geçmemek üzere ek ders ödenmesi karara bağlanmıştır.

Okul yönetiminin yapması gerekenler ile ilgili öneriler; bütün sorumluluğu öğretmenin üzerine yıkmaması, gerekli fiziki önlemlerin alınmasını sağlaması, nöbet tutan öğretmenlerin takibini iyi yapması, nöbet tutan öğretmenin ders yoğunluğunu ayarlaması, ödül sistemi uygulaması ve nöbet tutulan yerlerde birden fazla öğretmen görevlendirmesi konusunda olmuştur. Bu konuda okul yönetiminin bir şey yapamayacağını belirten öğretmenler de bulunmaktadır. MEB Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nde öğretmenlere en az dersinin bulunduğu gün veya günlere nöbet görevi verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca bu yönetmelikte nöbet tutan öğretmenlerin müdür yardımcısı tarafından kontrol edilmesi de bildirilmiştir. Ancak öğretmenler genellikle az ders saatleri olduğu günleri bu görev ile geçirmek istememektedirler. Günay ve Özbilen (2014) öğretmenlerin öğle teneffüsü saatlerinde genellikle görev yerinde bulunmadıklarını ve bu nedenle bu zaman diliminde nöbet görevini üstlenecek ayrı bir öğretmen görevlendirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin nöbet göreviyle ilgili hassasiyetlerini artırma adına okul yönetimi tarafından yapılacak ödüllendirme sistemi ya da taltif, nöbet görevinin gereklerini yerine getiren öğretmene edilecek bir teşekkür bazen çok önemli olmaktadır. Öğretmenlerin çoğu her insan gibi yaptığı iyi şeylerin görülmesini ve bunun dile getirilmesini ister. İdareye bu konuda büyük görevler düşmektedir. Öğretmene nöbeti esnasında yardımcı olmak, bir alana birden fazla öğretmen görevlendirmek ya da öğlene kadar bir öğretmen, öğleden sonra başka bir öğretmen görevlendirmek daha faydalı olabilir. Bu uygulamalara karar verilirken okulun ve öğretmenlerin durumu göz önünde bulundurulmalıdır. Nöbet görev yerleri belirlenirken öğretmenlerin

görüşlerinin alınması, özel nedenleri veya sağlık durumlarının göz önünde bulundurulması öğretmenlerin bu görevi benimsemelerine yardımcı olacaktır.

Öğretmenlerin yapması gerekenler teması altında, öğretmenlerin yapabilecekleriyle ilgili öneriler; nöbetinde hassas davranması ve görevini hakkıyla yerine getirmesi olarak ifade edilmiştir. Katılımcılardan bazıları da öğretmenlerin bu konuda bir şey yapamayacaklarını ve zaten gerekeni yaptıklarını belirtmişlerdir. Eraslan (2007) öğrencilerin okulda yaşadığı kazaların yarıya yakınında nöbetçi öğretmenin veya görevli birinin olay yerinde bulunmadığını belirtmiştir. Gömleksiz ve diğerleri (2008) nöbet tutan öğretmenlerin birbirlerine zarar veren öğrencilere karşı duyarsız kaldığını ve onları tehlikelere karşı uyarmayarak ihmal ettiğini ifade etmiştir. Çalıkoğlu (2012) tarafından yapılan araştırmada ise nöbetçi öğretmenlerin bazı alanları yeterince kontrol etmemesi nedeniyle okul eşyalarına zarar verildiği görülmüştür. Günay ve Özbilen de (2014) yaptıkları araştırmada öğretmenlerin öğle arası saatlerinde ve öğleden sonraki teneffüslerde çoğunlukla nöbet yerinde olmadığını belirtmişlerdir. Bu sonuçlarla birlikte değerlendirildiğinde öğretmenlerin nöbet göreviyle ilgili bazı konularda yetersiz kaldığı görülmektedir. Ancak okul güvenliğinin sağlanması noktasında öğretmenlerin üstüne yüklenmiş bu ağır sorumluluğun yukarıda tartışılan iyileştirmelerle daha etkili biçimde yerine getirilebileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Ada, S. ve Ünal, S. (1999). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları.
- Alp, K. (2012). *İlköğretim okullarında güvenlik*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Aslanargun, E. ve Bozkurt, S. (2012). Okul müdürlerinin okul yönetiminde karşılaştığı sorunlar. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 349-368.
- Bucher, K.T. ve Manning, M.L. (2005). Creating safe schools. *The Clearing House*, 79(1), 55-59.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Çalıkoğlu, A. (2012). *Ortaöğretim öğrencilerinin okul güvenliğine ilişkin görüşleri: Çanakkale il merkezi örneği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Çanakkale Onsekizmart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Çiftçi, S., Meydan, A., Koçyiğit, S. ve Kayılı, G. (2011). Sınıf öğretmenlerinin birlikte çalışma durumlarına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 211-224.
- Dönmez, B. (2001). Okul güvenliği sorunu ve okul yöneticisinin rolü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 25, 63-74.
- Eraslan, R. (2007). *Bir ilköğretim okulu ikinci kademe öğrencilerinde okul kazası görülme sıklığının incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ergüder, B. (2004). *İlköğretim okullarında öğrencilerin uğradıkları kazaların incelenmesi*. Bilim uzmanlığı tezi. Hacettepe Üniversitesi Ev İdaresi ve Aile Ekonomisi Programı, Ankara.
- Erkal, S. ve Yertutan, C. (2010). Çocukların okulda kaza geçirme durumu ve okulda kaza geçirmelerini önlemeye yönelik ebeveyn davranışlarının incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar E-Dergisi*.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/3 Winter 2016

- <http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/makaleler/sibelerkalcanyertutan.pdf> adresinden 10.06.2015 tarihinde alınmıştır.
- Erol, F. (2009). *Okulda güvenlik sorununa yol açan etkenlerin belirlenmesi*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı.
- Gömleksiz, M., Kilimci, S., Vural, R.A., Deniz, Ö., Meek, Ç.K. ve Erdal, E. (2008). Okul bahçeleri mercek altında: Şiddet ve çocuk hakları üzerine nitel bir çalışma. *İlköğretim Online*, 7(2), 273-287.
- Günay, G. ve Özbilen, F. M. (2014). İlköğretim öğretmenlerinin okul nöbet görevleri üzerine bir değerlendirme. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 64-78.
- Gündoğdu, K., Saracaloğlu, A.S., Altın, M. ve Üstündağ, N. (2015). Okul nöbetlerinin öğretmen görüşleri doğrultusunda incelenmesi: Problemler ve öneriler. *İlköğretim online*, 14(1), 276-294.
- Gür, K. ve Yıldız, A. (2009). Öğrencilerin okul kazalarında güvenlik önlemlerine yönelik bilgi ve davranış ölçeklerinin geçerlik ve güvenilirliği. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 2(1), 10-21.
- Güven, M. (2002). Okul güvenliğinde psikolojik danışmanların rolü ve görevleri. *Eğitim Araştırmaları*, 9, 67-72.
- Hamurcu, H. (1998). Fen derslerinde güvenlik. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 29-32.
- Helvacı, M. A. ve Çetin, A. (2012). İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin örgütsel sinizm düzeylerinin belirlenmesi (Uşak ili örneği), *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 7/3, Summer 2012, p. 1475-1497, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.3454>, ANKARA-TURKEY
- Işık, H. (2004). Okul güvenliği: Kavramsal bir çözümleme. *Milli Eğitim Dergisi*, 164. http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/164/isik.htm adresinden 11.12.2015 tarihinde alınmıştır.
- Kepenekçi, Y.K. ve Özcan, A.Y. (2000). Okullarda suçun önlenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 33(1-2), 153-163.
- Memduhoğlu, H.B., ve Taşdan, M. (2007). Okul ve öğrenci güvenliği: Kavramsal bir çözümleme. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(34), 69-83.
- Mwale, H. M. (2006). *Safe schools for teaching and learning developing a school-wide self-study process*. Doctor of Philosophy in Curriculum and Instruction. Faculty of Virginia Polytechnic Institute and State University, Virginia.
- Nezihoğlu, G.Ö. ve Sabancı, A. (2010). İlköğretim okul yöneticilerinin görüşlerine göre öğrencilerin istenmeyen davranışları ve bu davranışlarla başa çıkma yöntemleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 41-53.
- Ögel, K., Tarı, I., Eke, C.Y. (2006). *Okulda Suç ve Şiddeti Önleme*. Yeniden Yayınları. No: 17
- Öğülmüş, S. (2006). Okullarda şiddet ve alınabilecek önlemler. *Eğitime Bakış*, 2(7), 16-24.
- Özer N. ve Dönmez B. (2013). Güvenlik kameraları ve okul güvenliği: Bir ölçek geliştirme çalışması, *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 8/3 Winter 2013, p. 437-448, ISSN: 1308-2140,

- www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.4584>, ANKARA-TURKEY
- Özmen, F. ve Aküzüm, C. (2010). Okulların kültürel yapısı içinde çatışmalara bakış açısı ve çatışma çözümünde okul yöneticilerinin liderlik davranışları. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 2(2), 65-75.
- Özgan, H. ve Bozbayındır, F. (2011). Okullarda adil olmayan uygulamalar ve etkileri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 66-85.
- Prisloo, I. J. (2005). How safe are South African schools? *South African Journal of Education*, 25(1), 5-10.
- Ramsay, I.M. ve Shorten, A.R. (1996). *Teachers and law, Teachers and the duty of care*. Butlerworths, Sydney: Education and the Law.
- Skipa, J.R. ve Peterson, R.L. (2000). School discipline at a crossroads: From zero tolerance to early response. *Exceptional Children*, 66(3), 335-347.
- Turan, H. (2007). *Çankaya ilçesinde görev yapan ilköğretim okul müdürlerinin yönetim işlevlerinde karşılaştıkları sorunlar ve sorun çözme uygulamaları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Turhan, M., & Turan, M. (2012). Ortaöğretim kurumlarında güvenlik. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 18(1), 121-142.
- Ünal, S., Öztürk, M. ve Gürdal, A. (1998). *İlköğretim okullarının bina standartlarına uygunluğu*. IV. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu Bildirileri, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli.
- Yaman, E. ve Ayar, N. (2009). Okul güvenliğine farklı bir yaklaşım: Okul polisi uygulaması. *Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Dergisi*, 2, 147-172.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yin, R.K. (2009). *Case study: Research design and methods (fourth edition)*. California: Sage.
- Yörük, S. ve Sağban, Ş. (2012). Okul müdürlerinin kültürel liderlik rollerinin öğretmenlerin örgütsel bağlılık düzeyine etkisi, *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 7/3, Summer 2012, p. 2795-2813, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.3479>, ANKARA-TURKEY

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

- Ayyıldız, A. – Akın, U. (2016). “Okul Güvenliğinin Sağlanmasında Nöbetçi Öğretmen Uygulamasına İlişkin Öğretmen Görüşleri / The Role of Teachers on Duty in Ensuring School Safety”, *TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, ISSN: 1308-2140, (Prof. Dr. Hayati Akyol Armağanı), Volume 11/3 Winter 2016, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9246>, p. 345-370.